Minder telfouten bij verkiezingen, meer rust: **Haarlemmermeer kiest voor de VOX Telmethode**

Met de vervroegde Tweede Kamerverkiezing op 29 oktober 2025 in aantocht vragen veel gemeenten zich af: hoe organiseren we het tellen van stemmen efficiënt, foutloos en snel? Gemeente Haarlemmermeer zet dit jaar de VOX Telmethode in, op initiatief van Projectleider Verkiezingen Peter Paul de Jong: "Deze aanpak brengt rust in het hele verkiezingsproces."

Tekst: Monique de Vries

Foto: Verbeek Fotografie

De VOX Telmethode van VOX Verkiezingen is een gestandaardiseerde werkwijze voor het nauwkeurig tellen van stemmen. Dankzij vaste stappen, een heldere rolverdeling en praktische hulpmiddelen – zoals een speciaal telformulier – verloopt het telproces foutvrij, efficiënt, transparant en minder belastend voor het telteam. Als iedereen de stappen strikt volgt, ligt er snel een betrouwbaar proces-verbaal. De methode is geschikt voor zowel decentrale (DSO) als centrale stemopneming (CSO) en is al succesvol toegepast bij het experiment met het nieuwe stembiljet.

Peter Paul werkte al met de telmethode in Hoorn en Lelystad; in Hollands Kroon adviseerde hij de inzet ervan als adviseur verkiezingen. Nu introduceert hij de aanpak in Haarlemmermeer, waar hij sinds 1 januari projectleider is bij het Verkiezingsbureau. "Toen ik hier begon, heb ik eerst de evaluaties van eerdere verkiezingen gelezen en met veel collega's gesproken over het verkiezingsproces. Al snel werd duidelijk dat het proces beter kon: overzichtelijker, meer gestructureerd en minder afhankelijk van persoonlijke interpretatie."

STANDAARD WERKWIJZE

Volgens hem zit de kracht in één uniforme aanpak: elk stembureau werkt op precies dezelfde manier. "Nu zie je nog weleens dat voorzitters hun eigen aanpak volgen – 'ik doe het al jaren zo' – maar juist dat zorgt soms voor ruis of fouten. Deze telmethode biedt juist één duidelijke werkwijze, waar iedereen

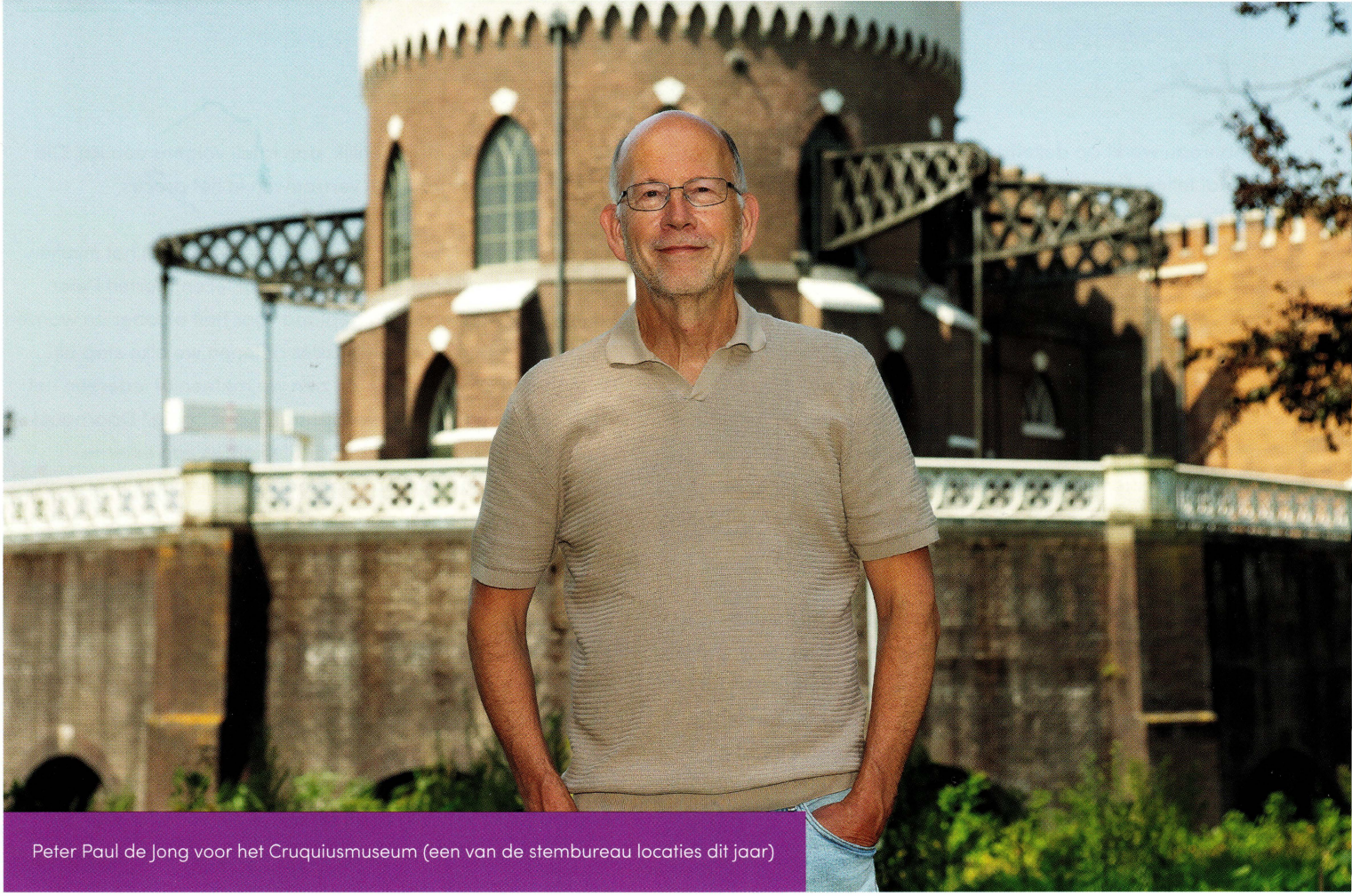

Peter Paul de Jong voor het Cruquiusmuseum (een van de stembureau locaties dit jaar)

op wordt getraind. Elk onderdeel van het proces is doordacht: overbodige stappen zijn eruit gehaald, de rest is logisch opgebouwd. Dat geeft rust, duidelijkheid en minder druk op het team."

Die eenduidigheid zorgt niet alleen voor een strakker proces, maar ook voor betrouwbaardere uitkomsten. Gemeenten weten beter wat ze kunnen verwachten. Processen-verbaal zijn consistent, compleet en vrijwel foutloos ingevuld. Er is minder onzekerheid en het vervolg van de telling is veel beter te volgen en te plannen. Nog een voordeel is dat inmiddels meer dan de helft van de stembureaus in Nederland al met de telmethode werkt. Dit levert waardevolle inzichten op voor verdere verbetering – en elke aanpassing heeft direct effect op grote schaal.

WORKSHOP VOOR DRAAGVLAK

Het traject in Haarlemmermeer begon met een gesprek tussen Peter Paul en de clustermanager van het Klantcontactcentrum (KCC). "Om draagvlak te creëren, besloten we eerst de gratis kennismakingsworkshop van de leverancier te volgen", vertelt hij. "Hieraan namen zowel de clustermanager, de directeur als mijn twee collega's van het Verkiezingsbureau deel. Zo kon iedereen zelf ervaren hoe de methode werkt – en dat pakte positief uit."

Daarna volgde een financiële check: is er ruimte op de begroting voor de methode en de bijbehorende trainingen? Die bleek er te zijn. "Toen zijn we gestart met het inkooptraject. De informatiemanager en collega's van inkoop en bedrijfsvoering haakten aan om mee te denken: wat is er nodig, waar moeten we op letten? Toen alle seinen op groen stonden, hebben we de offerte aangevraagd, is de gunning gedaan – en konden we van start."

TRAININGEN VOOR ELKE SLEUTELROL

Haarlemmermeer neemt verschillende trainingen af, vertelt Peter Paul. "Om te beginnen de Training Voorzitters – speciaal voor alle voorzitters van de stembureaus. Zij tellen op verkiezingsavond op partijniveau, maar hun rol start al eerder, tijdens de zitting op het stembureau." De voorzitters krijgen namelijk speciale formulieren waarmee ze overdag al registreren welke stempassen worden ingeleverd. "In de training leren ze precies hoe dat werkt." Ook voor het centraal tellen staan trainingen gepland: telleiders, supervisors en proces-verbaalopmakers krijgen elk een training op maat voor hun aandeel in het telproces."

Een belangrijk voordeel van de telmethode vindt Peter Paul het vierogenprincipe. "Dit verkleint immers de kans op fouten. En wat ook prettig is: het is een standaardmethode. Elk

stembureau werkt op dezelfde manier, net als elke tafel bij het centraal tellen. De rollen en taken zijn duidelijk omschreven. Dat geeft houvast – zowel aan de mensen die het moeten uitvoeren als aan ons, het Verkiezingsbureau."

Hij vervolgt: "Wat ik fijn vind aan de telmethode, is dat de telvoorzitter beweegt, terwijl de tellers blijven zitten of staan, net wat ze prettig vinden. Vroeger zag je vaak dat mensen rondliepen, een plek zochten of zelfs op de grond gingen zitten om stembiljetten te tellen. Nu is het rustig: iedereen blijft aan tafel, de voorzitter geeft biljetten aan of haalt stapeltjes op. Dat geeft zoveel meer overzicht. En rust is belangrijk – eigenlijk voor het hele verkiezingsproces."

Doordat iedereen gestructureerd werkt, is het ook minder belastend voor de tellers. Ze hoeven niet meer over de grond te kruipen in een grote gymzaal of op hun knieën ergens stapeltjes te sorteren of rondjes te lopen, maar kunnen aan een normale tafel werken, met een fatsoenlijke stoel. Dat is comfortabeler en zorgt voor minder vermoeidheid. En hoe fitter mensen blijven, hoe kleiner de kans op fouten.

AANTOONBAAR BETROUWBAAR

"De telmethode is bovendien aantoonbaar betrouwbaar", vindt Peter Paul. "Het vierogenprincipe en de vaste werkwijze leiden tot minder fouten. Dat is ook bevestigd door de Kiesraad. En áls er dan toch een verschil is zonder duidelijke verklaring, dan is er een stappenplan om dat gestructureerd uit te zoeken – in plaats van alles opnieuw te doen."

"Wat ik verder fijn vindt, is dat de trainingen praktisch van opzet zijn, en worden gegeven door een ervaren trainer. Tijdens de trainingen is er altijd iemand van het Verkiezingsbureau aanwezig. Na afloop kijken we samen: heeft iedereen het goed begrepen? Is iedereen capabel genoeg om deze methode goed uit te voeren? En als dat niet zo is, dan bespreken we dat. Soms voelt iemand dat zelf ook al aan, en is het prima om bijvoorbeeld te ruilen met een plaatsvervangend voorzitter. Dat werkt goed in de praktijk."

TRANSPARANTIE IN ELKE STAP

Transparantie is een belangrijk uitgangspunt in het verkiezingsproces – de Kiesraad legt daar steeds meer nadruk op. Deze telmethode draagt daar concreet aan bij. "Alles gebeurt in het zicht, stap voor stap. Er zijn geen momenten waarop handelingen buiten beeld plaatsvinden. Alles is controleerbaar en voor iedereen te volgen." Omdat elk stembureau hetzelfde werkt, is het voor toeschouwers meteen duidelijk wat er gebeurt. Je hoeft je niet af te vragen wat iemand met een stapel stembiljetten in een hoekje aan het doen is. Alles gebeurt openlijk, aan tafel, volgens één lijn. Die transparantie vergroot het vertrouwen in het proces.

"Op dit moment (juli 2025, red.) zijn we bezig met het invullen van de vacatures, ook voor het centraal tellen," vertelt Peter Paul. "De trainingen staan gepland voor half oktober en worden fysiek gegeven. Tijdens die sessies oefenen we elke stap uit de methode in de praktijk. Zo zien we meteen of iedereen het goed oppakt en kunnen we bijsturen waar nodig." Daarnaast zijn er e-learnings beschikbaar. "Die komen van externe leveranciers, maar sluiten goed aan. Deelnemers geven aan of ze centraal of decentraal gaan tellen, en krijgen op basis daarvan gerichte vragen en instructievideo's." Voorzitters volgen beide trajecten: een fysieke training én een e-learning.

De samenwerking met de leverancier is heel prettig, vindt Peter Paul. "Mijn vaste contactpersonen, Dirk Jan Bakker en Joyce Saris, zijn goed bereikbaar, reageren snel en denken actief mee. Op basis van het aantal stembureaus en de verwachte opkomst maken ze een heldere berekening: hoeveel telteams en supervisors je nodig hebt, en hoe je die verdeelt over de stembureaus – dat helpt enorm bij de organisatie en werving. Ook het inplannen van trainingen verloopt soepel: ze komen snel met een voorstel en denken mee over wat praktisch en haalbaar is."

Wat hij andere gemeenten wil meegeven? "Kleine gemeenten met weinig stembureaus redden zich vaak prima met hun eigen werkwijze. Maar voor middelgrote of grotere gemeenten, of gemeenten waar het verkiezingsproces stroef verloopt, ligt dit anders. Soms is het gewoon een taai en onoverzichtelijk proces. Dan kan deze gestandaardiseerde methode echt het verschil maken." Zijn advies? "Zoek contact met een buurgemeente die er al mee werkt, vraag naar hun ervaringen of volg een workshop van VOX. Dan kun je zelf zien hoe het werkt – en of het bij je organisatie past."

Haarlemmermeer: 31 kernen, 900 stembureauleden en tellers

In Haarlemmermeer wonen ruim 165.000 inwoners. Haarlemmermeer telt 31 kernen. Voor de komende Tweede Kamerverkiezing worden daar honderd stembureaus over verdeeld, met de meeste in Hoofddorp, de grootste kern. Op de verkiezingsdag zelf zijn er zo'n 900 stembureauleden en tellers actief. 's Avonds, na sluiting van de stembussen, tellen deze betrokken collega's en inwoners de stemmen op partijniveau. De dag daarna, tijdens het centraal telproces, zijn nog eens 200 mensen in touw: collega's van de gemeente én inwoners.